

Εισήγηση Προέδρου Ε.Σ.Α.μεΑ. Ιωάννη Βαρδακαστάνη

Καλημέρα σας και από εμένα. Καταρχάς θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου προς τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο, τον Γενικό Γραμματέα και όλα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Ελληνικής Οδοντιατρικής Ομοσπονδίας για την πρόσκληση να συμμετάσχω ως εισηγητής στο σημερινό, ιδιαίτερα σημαντικό Φόρουμ. Αποτελεί για εμένα χαρά και τιμή να βρίσκομαι σήμερα μαζί σας προκειμένου να αναδείξω τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία, τα άτομα με χρόνιες ή σπάνιες παθήσεις και οι οικογένειές τους στην πρόσβαση και παροχή οδοντιατρικής περίθαλψης.

Για όσους δεν γνωρίζουν, η Ε.Σ.Α.μεΑ. αποτελεί την τριτοβάθμια κοινωνική και συνδικαλιστική οργάνωση των ατόμων με αναπηρία, των ατόμων με χρόνιες ή σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους στη χώρα. Έχει αναγνωριστεί διά νόμου κοινωνικός εταίρος της ελληνικής Πολιτείας σε ζητήματα αναπηρίας και χρόνιας πάθησης και είναι ιδρυτικό μέλος του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία. Το Φόρουμ, στο οποίο έχω την τιμή να κατέχω επίσης τη θέση του Προέδρου, εκπροσωπεί περισσότερα από 100 εκατομμύρια Ευρωπαίους με αναπηρία στα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Φίλες και Φίλοι,

Το ατομικό και κοινωνικό δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία στην πρόληψη και την υγειονομική περίθαλψη κατοχυρώνεται και προστατεύεται από τα άρθρα 5 (παρ. 5)¹ και 21 (παρ. 3) του Συντάγματος της χώρας², από το άρθρο 35 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης³ καθώς και από το άρθρο 25 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, την οποία η χώρα μας κύρωσε με τον ν.4074/2012, και ως εκ τούτου, υποχρεούται να εφαρμόζει σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Σύμφωνα με το άρθρο 25 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών, τα Συμβαλλόμενα Κράτη οφείλουν να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να διασφαλίσουν την ανεμπόδιστη πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία σε αντίστοιχης ποιότητας υπηρεσίες υγείας με αυτές που παρέχονται στον γενικό πληθυσμό, καθώς και την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών υγείας προσαρμοσμένων στις ανάγκες τους, ανάλογα με την κατηγορία και τη βαρύτητα της αναπηρίας τους. Επιπλέον, τα Κράτη οφείλουν να διασφαλίσουν ότι οι υπηρεσίες υγείας δεν διακρίνουν τα άτομα με αναπηρία, χρόνιες ή σπάνιες παθήσεις, δεν βρίσκονται σε μεγάλη απόσταση από τον τόπο κατοικίας τους, διαθέτουν εξειδικευμένο προσωπικό, το οποίο είναι καταρτισμένο στα δικαιώματά τους.

Παρά τις προαναφερθείσες θεσμικές προβλέψεις, η κατάσταση που επικρατεί είναι απογοητευτική.

Στην Πανελλαδική Έρευνα που διεξήγαγε το Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας της Ε.Σ.Α.μεΑ. σχετικά με την πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή σπάνιες παθήσεις στις υπηρεσίες υγείας, η οποία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της 3^{ης} Δεκέμβρη 2024-Εθνικής Ημέρας Ατόμων με Αναπηρία, βρέθηκε ότι:

- το 31% των ατόμων με αναπηρία και χρόνια ή σπάνια πάθηση αντιμετώπισαν τα τελευταία δύο χρόνια μεγάλη δυσκολία να λάβουν τις υπηρεσίες υγείας που χρειάστηκαν,
- το 43% στερείται αναγκαίας οδοντιατρικής φροντίδας,
- το 40% χρειάστηκε διαγνωστικές εξετάσεις που δεν μπόρεσε να πραγματοποιήσει,
- το 39,5% δεν είχε πρόσβαση τουλάχιστον μια φορά τα τελευταία δύο χρόνια, σε αναγκαία ιατρική εξέταση ή θεραπεία.

Επιπλέον, το 36,4% απάντησε ότι τα τελευταία δύο χρόνια αντιμετώπισε αρνητική διακριτική μεταχείριση όταν χρειάστηκε να αναζητήσει ή να λάβει ιατρική φροντίδα ή περίθαλψη.

¹ Σύμφωνα με την παρ. 5. «Κάθενας έχει δικαίωμα στην προστασία της υγείας και της γενετικής του ταυτότητας. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία κάθε προσώπου έναντι των βιοϊατρικών παρεμβάσεων» - η υγεία ως ατομικό δικαίωμα.

² Σύμφωνα με την παρ. 3 «Το Κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών και παίρνει ειδικά μέτρα για την προστασία της νεότητας, του γήρατος, της αναπηρίας και για την περίθαλψη των απόρων» - η υγεία ως κοινωνικό δικαίωμα.

³ Σύμφωνα με το άρθρο 35 «Κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει πρόσβαση στην πρόληψη σε θέματα υγείας και να απολαύει ιατρικής περίθαλψης, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται στις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές. Κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή όλων των πολιτικών και δράσεων της Ένωσης, εξασφαλίζεται υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας του ανθρώπου».

Η έρευνα επίσης κατέδειξε ότι τα άτομα με αναπηρία, καθώς και τα άτομα με χρόνιες ή σπάνιες παθήσεις, αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια στην πρόσβαση σε υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται η ανεπαρκής προσβασιμότητα στις κτηριακές υποδομές των δημόσιων και ιδιωτικών δομών υγείας καθώς και η έλλειψη εξειδικευμένου ιατρικού προσωπικού, αλλά και κατάλληλου και προσβάσιμου τεχνολογικού εξοπλισμού, ιδίως στις δημόσιες δομές υγείας της Περιφέρειας. Επιπλέον, το υψηλό κόστος των ιδιωτικών υπηρεσιών υγείας αποτελεί ένα πρόσθετο εμπόδιο. Παράλληλα, η συγκέντρωση των δημόσιων ιατρικών υπηρεσιών στα μεγάλα αστικά κέντρα συνεπάγεται σημαντική οικονομική επιβάρυνση για τα άτομα με αναπηρία, τα άτομα με χρόνιες ή σπάνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους καθώς αναγκάζονται να διανύσουν μεγάλες αποστάσεις προκειμένου να λάβουν την ιατρική φροντίδα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την επιβάρυνσή τους με έξοδα μετακίνησης -όπως εισιτήρια, διόδια, καύσιμα- και κάποιες φορές και με έξοδα διαμονής, όταν δεν υπάρχει συγγενικό πρόσωπο να τους φιλοξενήσει.

Η κατάσταση στον τομέα της οδοντιατρικής φροντίδας είναι το ίδιο απογοητευτική. Ο περιορισμένος αριθμός δημόσιων οδοντιατρικών μονάδων, σε συνδυασμό με τις αυξημένες ανάγκες των ατόμων με βαριές και πολλαπλές αναπηρίες οδηγεί στη δημιουργία πολύμηνων λιστών αναμονής, ιδιαίτερα όταν απαιτείται χορήγηση γενικής ή περιοχικής αναισθησίας ή μέθης. Αυτό προκαλεί σοβαρή ταλαιπωρία στα άτομα με τις προαναφερθείσες αναπηρίες και τις οικογένειές τους, οι οποίοι αναγκάζονται να μεταβούν σε οδοντιατρικές μονάδες άλλων Νομών ή Περιφερειών, μακριά από τον τόπο διαμονής τους, προκειμένου να λάβουν την εξειδικευμένη οδοντιατρική φροντίδα που ενδείκνυται στην περίπτωση τους. Οι εν λόγω μονάδες καταβάλλουν τιτάνιες προσπάθειες για να ανταποκριθούν στον μεγάλο αριθμό αιτημάτων, παρά τις αντικειμενικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν. Αποτέλεσμα αυτού είναι ο μέσος χρόνος αναμονής να αυξάνεται συνεχώς και οι καθυστερήσεις στην εξέταση και ικανοποίηση των αιτημάτων να εντείνονται.

Η κατάσταση αυτή εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους για την υγεία και την ίδια τη ζωή των παιδιών, εφήβων και ενηλίκων με αυτισμό, νοητική αναπηρία, σύνδρομο Down, εγκεφαλική παράλυση και άλλες βαριές και πολλαπλές αναπηρίες εξαιτίας των σοβαρών δυσκολιών που συχνά αντιμετωπίζουν στην κίνηση, τη μάθηση και την κατάποση.

Λόγω της ζωτικής σημασίας και του επείγοντος χαρακτήρα της οδοντιατρικής περίθαλψης, πολλά άτομα με αναπηρία, καθώς και οι γονείς ή κηδεμόνες τους, αναγκάζονται να καταφεύγουν στις -διόλου ευκαταφρόνητου κόστους- υπηρεσίες του ιδιωτικού τομέα, διαθέτοντας σημαντικό μέρος του, συχνά περιορισμένου, εισοδήματός τους για οδοντιατρικές πράξεις, οι οποίες θα έπρεπε να παρέχονται απρόσκοπτα και δωρεάν από τον δημόσιο τομέα. Η κατάσταση αυτή επιδεινώνεται διαρκώς, μεταξύ άλλων, λόγω της αποχώρησης εξειδικευμένου προσωπικού από τις υπάρχουσες οδοντιατρικές μονάδες.

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. και η Πανελλήνια Ομοσπονδία Σωματείων Γονέων και Κηδεμόνων Ατόμων με Αναπηρία, που αποτελεί δευτεροβάθμια οργάνωση-μέλος της, έχουν πολλές φορές καταθέσει στην Πολιτεία τα αιτήματά τους, τα οποία είναι τα εξής:

- Βελτίωση της προσβασιμότητας των κτιριακών εγκαταστάσεων όλων των δημόσιων νοσοκομείων της χώρας, καθώς και των εξωτερικών χώρων που τα περιβάλλουν,
- Δημιουργία προσβάσιμων οδοντιατρικών μονάδων σε όλα τα δημόσια γενικά νοσοκομεία της χώρας για την οδοντιατρική περίθαλψη των ατόμων με βαριές και πολλαπλές αναπηρίες, προκειμένου να διασφαλίζεται, όπως η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες υπαγορεύει, η παροχή εξειδικευμένης φροντίδας κοντά στον τόπο διαμονής τους. Τόσο οι υφιστάμενες όσο και νέες μονάδες πρέπει να διαθέτουν εξειδικευμένο και επαρκές ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό, καταρτισμένο στα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, καθώς και προσβάσιμο τεχνολογικό εξοπλισμό.
- Καθιέρωση δικλίδων ασφαλείας για τη διασφάλιση της επαρκούς στελέχωσης και της ανανέωσης του εξειδικευμένου προσωπικού στις οδοντιατρικές μονάδες, με στόχο την εξάλειψη των καθυστερήσεων στην εξέταση και ικανοποίηση των αιτημάτων.
- Περαιτέρω βελτίωση του Ε.Κ.Π.Υ. με την εισαγωγή διατάξεων που να διασφαλίζουν την κάλυψη όλων των οδοντιατρικών πράξεων που σχετίζονται με την πρόληψη, τη θεραπεία και την

ορθοδοντική αποκατάσταση των ατόμων με βαριές αναπηρίες. Στις περιπτώσεις που η παροχή των υπηρεσιών δεν είναι εφικτή μέσω εξειδικευμένης μονάδας δημόσιου νοσοκομείου, πρέπει να προβλέπεται η αποζημίωση των ασφαλισμένων για τις σχετικές δαπάνες.

Σας ευχαριστώ θερμά για την προσοχή σας.